

מאי 2009

מאתיים ימי חסד: מדיניות ישראל בירושלים המזרחית בעידן ניר ברקת

דוח מיוחד לקראת יום ירושלים 2009

1. מבוא

לפני כחצי שנה נכנס ניר ברקת לתפקיד ראש עיריית ירושלים, כשבפיו בשורה על שינוי סדרי העדיפויות בעיר. בתוכנית שהציג לפני בחירתו הוא הציג את חזונו לגבי ירושלים המזרחית: "לקיחת אחריות על הנעשה במזרח העיר. לא עוד 'מזרח פרוע'. השקעה בתכנון, פיתוח ושיפור מצב התושבים מחד, והגברת האכיפה והפיקוח מאידך"¹. בהמשך התוכנית דיבר ברקת על העמקת שוויון ההזדמנויות בחינוך ובדיוור, תוך מיצוי הפוטנציאל של כל תלמיד ויצירת דיוור בר השגה, ועל התאמת התשתיות הציבוריות לאוכלוסיות השונות. כן ציין ברקת במפורש את הצורך בפתרון בעיית הביוב במזרח העיר.

עם כניסתו לתפקיד הוא שב וחזר על הבטחות אלו, ואמר כי הוא עומד מאחורי הצהרתו כי הוא "מחוייב לשמור על הסטטוס קוו בענייני הדת בירושלים ועל כבודם של כלל תושבי העיר. זו דרכה של ירושלים. כך צריך לנהוג בעיר בה השונות החברתית היא חלק בלתי נפרד ממהותה"².

במהלך כששת חודשי כהונתו שבו ברקת וצוותו וחזרו על אמירות אלו,³ אולם למרות שעברו לא רק מאה אלא כמאתיים ימי חסד, מעשיו בפועל אינם מצביעים על שינוי מהותי ביחס לפיתוח ולהשקעה בירושלים המזרחית. ברקת אומנם מינה את חבר המועצה, יקיר שגב, למחזיק תיק מזרח ירושלים בעירייה על מנת לקדם את פיתוח האזור, וזה נפגש עם נציגויות תושבי מזרח העיר בקביעות. אולם, כפי שיפורט בדוח זה, בתחומים חשובים, כמו פתרונות דיוור לתושבי ירושלים המזרחית ובניית התנחלויות, מעשיו אף הפוכים מהבטחותיו, והם מעלים חשש ממשי להגברת הפגיעה בתושבי העיר הפלסטינים ולהפרת הסטטוס קוו בתחומים אלו. בתחומים אחרים, כמו שיפור התשתיות והתברואה, ברקת הודיע על התחלת עבודת מטה, אולם התקציב והמשאבים שהוקצו לה אינם רבים. בשלב זה, אין בתחומים אלה שינוי כלשהו בשטח.

בדוח זה נבקש לפרוס תמונת מצב עכשווית על פעולותיו של ראש העיר החדש בירושלים המזרחית ולהצביע על הבעיות שהן יוצרות. בסופו נבקש להפנות קריאה לניר ברקת באשר לדרכים שפתוחות בפניו להפסקת ההתעמרות בתושבי ירושלים המזרחית ולהוצאתם ממעגל ההזנחה, שבו הם מצויים מאז נכבשה וסופחה העיר המזרחית.

2. האצת הריסות בתים

הנושא שבו זכה ראש העיר החדש לכותרות הרבות ביותר מאז נכנס לתפקידו הוא הריסת הבתים בירושלים המזרחית. ברקת קיבל לידי את ירושלים המזרחית לאחר 42 שנים של מדיניות תכנונית מפלה, שהביאה לכך שבמרבית אזורי העיר המזרחית לא יכולים התושבים לקבל היתרי בנייה כבר שנים רבות. במשך שנות השלטון הישראלי במזרח ירושלים השתמשו הפוליטיקאים בחוקי התכנון והבניה על מנת לדחוק את רגלי התושבים הפלסטינים מהעיר: חוקים אלה שימשו להריסת אלפי בתים, שהביאה לאבדן קורת הגג היחידה של אלפי משפחות, ולצמצום אפשרויות הבנייה עבור עשרות אלפי משפחות אחרות.

במקום למצוא פתרון הולם למצוקה הזו, שלעיריית ירושלים חלק נכבד בהיווצרותה, החליט ברקת להאיץ את המדיניות העירונית המוכרת: הוא הגביר את פעולות האכיפה, הן מבחינת הוצאת צווי הריסה לבתים והן מבחינת ההוצאה לפועל של צוים אלה. **מתחילת שנת 2009 הוצאו 1,052 (!) צווי הריסה, מתוכם 34 צוים מינהליים בחתימת ידו של ברקת** (היתר הם צוים שיפוטיים, המוצאים בעקבות כתבי האישום שמגישה עיריית ירושלים נגד תושבים שבנו ללא היתרי בניה). **מתחילת השנה נהרסו בירושלים המזרחית 23 מבנים** (21 ע"י עיריית ירושלים ו-2 ע"י משרד הפנים). **צווי ההריסה הרבים שהוצאו השנה מעלים את החשש כי עד לסוף השנה יגדל מספר זה בהרבה.**

ברקת אף הכריז על **חידוש מדיניות ההריסה במקומות הרגישים ביותר**, כגון שכונת אל-בוסתן שבסילוואן והשכונות הנמצאות מעבר לגדר אך בתוך השטח המוניציפאלי של ירושלים, כגון ראס ח'מיס. ברקת מעוניין כנראה במיוחד לפנות את כאלף תושבי אל-בוסתן, הסמוכה לאתר עיר דוד, המנוהל על ידי עמותת המתנחלים אלע"ד. במקביל לחידוש צווי הריסה ישנים, הביאה עיריית ירושלים לדחיית תוכנית המתאר שקידמו התושבים לשכונה, כך שאי אפשר יהיה גם בעתיד להכשיר את הבניה שם. ברקת אף החל לקדם הצעה של פינוי התושבים באזור זה תמורת פיצוי.

פעולות אלו עוררו את זעמה של הקהילה הבינלאומית והביאו פוליטיקאים זרים רבים למחות בנושא בפני ממשלת ישראל. שרת החוץ האמריקאית, הילרי קלינטון, אף העלתה נושא זה לסדר היום בביקורה באזור בחודש מרץ האחרון.⁴ בעקבות זאת, מחפש כעת ראש העיר פתרון להסדרה תכנונית של האזור, מבלי לוותר על שאיפתו להרוס חלק מהשכונה ולבנות במקום פארק תיירותי על שם המלך דוד.

3. אי קידום פתרונות בניה

לאחרונה הודה ראש העיר ברקת כי אכן ישנו בירושלים המזרחית "משבר תכנוני"⁵, והודיע על הצגת תוכנית אב שתגדיל מאד את הבניה בירושלים. בהודעה שפורסמה לאחרונה מטעמו דובר על תוספת של 13,550 יחידות דיור לתושבי ירושלים המזרחית.⁶ מה שפרסם ראש העיר באותיות הרבה יותר קטנות הוא שהתוספת הזו צפויה רק לשנת 2030 ויעד המימוש לשנה זו הוא נמוך יותר ועומד על 70%, כלומר – על 10,000 יחידות דיור בלבד. שכן, **התוכנית המדוברת, תוכנית המתאר "ירושלים 2000", היא תוכנית מתאר כללית, שגם אם תאושר בתוך כמה שנים** (וזהו הצפי המהיר ביותר),

עדיין אי אפשר יהיה להוציא את התוספת המדוברת לפועל: כדי לקבל היתרי בנייה ליחידות דיור חדשות, יהיה צורך בשלבי תכנון נוספים וארוכי טווח.

מכל מקום, תוכנית זו אינה פותרת את מצוקת הדיור בירושלים המזרחית גם לטווח הארוך, כיוון שכמות הבניה שמציעה התוכנית לתושבי העיר המזרחית קטנה בהרבה מהנדרש: **עד שנת 2030 תושבי העיר המזרחית יהיו זקוקים לתוספת של פי חמש יחידות דיור מהמוצע בתוכנית.** בהתבסס על קצב גידול טבעי של 3.4% בשנה,⁷ יהיו עד 2030 בירושלים למעלה מ-500 אלף תושבים פלסטינים (פי שניים מכיום), שיהיו זקוקים לעוד כ-50,000 יחידות דיור.

הואיל והתוכנית אינה מתמודדת עם המחסור הנוכחי בדיור, מחזיק תיק ירושלים המזרחית בעירייה, יקיר שגב, מנסה לקדם כעת תוכנית כוללת להכשרת הבניה ללא היתרים, במקומות בהם ברור כי יש לאשר תוכניות מתאר חדשות. אולם, עבודה זו היא רק בראשיתה ואין בה כדי להתמודד עם הצורך הדחוף בבניית הרבה יותר יחידות דיור בעיר המזרחית.

במקביל לכל ההתרחשות הזו, הרוב המכריע של תוכניות המתאר שהציעו תושבי ירושלים המזרחית בחודשים האחרונים נדחו על ידי מוסדות התכנון העירוניים, או אושרו בתנאים שברור שאי אפשר יהיה לעמוד בהם. משמעות הדבר היא שנמשכת ביתר שאת המדיניות העירונית למנוע מתושביה הפלסטינים של העיר לקדם את אפשרויות הבניה בשכונותיהם.

ברקת אמנם מודה שתהליך השגת היתרים לבניה במזרח ירושלים רחוק מלהיות סביר, כיוון שהוא כולל קשיים ביורוקרטים רבים ואורך שנים ארוכות, ואף אמר כי יפעל לתקן זאת. אך במקום זאת, **בתקופת כהונתו הוסיף אגף התכנון של העירייה שתי תקנות חדשות המכבידות על המבקשים לקבל היתר בנייה או להכשיר בנייה:** התקנה הראשונה דורשת להמציא חוות דעת של היועץ המשפטי של העירייה לעבירות הבניה הקיימות בשטח התוכנית כתנאי להכשרת בנייה. תקנה זו פוגעת בבונים ללא היתר, שטרם החלו נגדם הליכים, שכן היא מביאה להפללה עצמית של הפונה. לפי שעה, לשכת היועץ המשפטי גם טרם התארגנה למיזם החדש, והפונים אליה מתבקשים להמתין מספר שבועות ולפנות שוב. משמעות הדבר היא עיכוב נוסף בהנפקת היתר בניה.

התקנה השנייה דורשת אישור מרשם המקרקעין כי הקרקע כשירה לרישום לפני קבלת אישור לקווי בניה. אישור כזה קשה מאד להשגה, שכן הוא מצריך הנפקת מסמכים רבים והליך פרוצדוראלי ארוך ומייגע. תקנה זו אף דורשת ערבות בנקאית, שלא כל התושבים יכולים להשיגה. התקנה פוגעת במיוחד בירשים המתגוררים בשטחים, כיוון שתוך כדי רישום יכול האפוטרופוס לנכסי נפקדים להשתלט על הנכס.

מכל אלה עולה, שבניגוד להבטחות ברקת לרוח חדשה במסדרונות העיריה ובמדיניותה, הוא לא נוקט בפועל בחשיבה אחרת או במדיניות שונה ואינו מחפש פתרונות חדשים ויצירתיים, אלא נאחז בידוע ובמוכר, שהוא גם מפלה.

4. הגברת בנייה בהתנחלויות

בד בבד עם המשך ההגבלות על בניה של פלסטינים בירושלים, העירייה בראשותו של ברקת מאיצה את מתן היתרי הבנייה ואת הקמתן של יחידות דיור בהתנחלויות היהודיות בירושלים המזרחית.

בחודש פברואר 2009 אישרה העירייה תוספת של 14 יחידות דיור ומבנה ציבור בשכונת הר חומה, זאת בנוסף ל-360 הדירות המתוכננות להיבנות שם בקרוב;⁸ בחודש אפריל קידמה העירייה אישור לבניית 20 יחידות דיור במלון "שפרד"⁹ ואת הקמת מתחם עמותת "אמנה" בשכונת שייח' ג'ראח,¹⁰ שתושביה הפלסטינים סובלים ממצוקת דיור קשה ומרדיפה מוגברת של הרשויות. במקביל החלה בניית שכונה יהודית חדשה, שתמנה 66-62 יחידות דיור, בלב שכונת ערב א-סוואחרה.¹¹

כך, בעוד ממשלת ישראל מצהירה בהסכם אנאפוליס על הקפאת הבנייה בירושלים המזרחית, מקדמת העירייה בראשותו של ברקת הקמת שכונות חדשות והוספת יחידות דיור בירושלים המזרחית עבור האוכלוסייה היהודית.

המשך המגמה המדאיגה של אי מתן פתרון הולם למצוקת הדיור, של המשך אכיפה מפלה ודרקונית נגד הפלסטינים ושל הרחבת הבנייה בהתנחלויות בירושלים המזרחית פוגעת קשות בשלטון החוק ובזכויות תושבי ירושלים הפלסטינים ואף מנוגדת להבטחותיה של ישראל במישור הבינלאומי.

5. המשך אפליה תקציבית

ראש העיר החדש חרט על דגלו "לקיחת אחריות" על הנעשה בירושלים המזרחית, וכאמור הבטיח לפתח את האזור ולהשקיע בו. שיפור ופיתוח דורשים, כידוע, הקצאת משאבים משמעותית, אולם בנושא זה לא ניכר הבדל בין מדיניותו של ברקת לבין נוהגם של ראשי העיר שקדמו לו. התקציב הרגיל של עיריית ירושלים לשנת 2009 הוכן עוד בתקופתו של ראש העיר הקודם, אולם התקציב הבלתי רגיל נערך על ידי ברקת וצוותו ואושר על ידי הקואליציה שלו בחודש מרץ האחרון.

מניתוח תקציב זה עולה כי ברקת בחר להשקיע לא יותר מ-20 מיליון שקלים בירושלים המזרחית, מתוך תקציב של 271 מיליון שקלים. כלומר - בעיר המזרחית יושקעו רק כ-7% מהתקציב העירוני הבלתי רגיל, למרות שבאזור מתגוררים למעלה משליש מתושבי העיר. 93% מהתקציב יושקעו ביתר 2/3 תושבי העיר היהודים. השקעה יחסית זו דומה לרמת ההשקעה שהיתה נהוגה בתקופת פופוליאנסקי.

סעיפי התקציב הבלתי רגיל לשנת 2009 מגלים את התמונה כולה: בשעה שראש העיר מתהדר בעבודת מטה לתכנון אסטרטגי בתחום התשתיות והבנייה בירושלים המזרחית, מתברר כי התקציב הבלתי רגיל מקצה לה רק 300,000 שקלים. בקידום תוכניות מתאר בעיר המזרחית יושקעו כמיליון שקלים וחצי בלבד, כשבעיר המערבית, שאינה סובלת ממחדל תכנוני מתמשך בהיקף וברמה של מזרח העיר, יושקעו כשישה מיליון שקלים וחצי.

6. שערוריית המחסור בכיתות נמשכת

בנאום כניסתו לתפקיד אמר ניר ברקת: "עלינו לשפר את החינוך בעיר ולהפוך את ירושלים למובילה בארץ בתחום החינוך". ראש העיר החדש אף השאיר את תיק החינוך בידינו. למרות זאת, הוא עדיין לא עשה דבר לצמצום המחסור האדיר בכיתות לימוד בירושלים המזרחית, שעומד על למעלה מ-1,500 כיתות, או לשיפור תנאי הלימודים הירודים של התלמידים במזרח העיר.

העירייה בראשות ברקת ממשיכה להבטיח לבג"ץ כי היא מאיצה את קצב בניית כיתות הלימוד, אולם בפועל הדבר לא נעשה. משרד האוצר הקציב לעירייה בשנים 8-2007 למעלה מ-30 מיליון שקלים להפקעת אדמות לשם בניית בתי ספר ולבניית כיתות, אולם העירייה טרם השלימה את ההפקעות ואת הבניה. העירייה גם טרם השלימה את עבודת המטה לבחינת אפשרויות בניו של מוסדות חינוך נוספים בירושלים המזרחית, למרות שזו היתה אמורה להסתיים לפני חודשים. משמעות הדבר היא כי לא מוקצה תקציב ממשלתי לבניו.¹²

כמו כן, העירייה בראשות ברקת לא עשתה דבר על מנת לקדם את הליכי הרישום של תלמידי ירושלים המזרחית לבתי הספר, הנעשים עדיין באופן ידני, ולא באופן ממוחשב כפי שנעשה במערב ירושלים. כן ממשיכה העירייה בראשותו לסרב להעביר ממקומו את בית הספר היסודי שועפט ג', שנפתח השנה בשכונת ראס ח'מיס בצמוד למפעל מתכת מזהם. עתירתה של האגודה לזכויות האזרח בנושא זה עדיין נידונה.¹³ דוח מבקר המדינה האחרון כלל ביקורת קשה על עיריית ירושלים בתחומים אלה.¹⁴

אם כן, בחצי השנה האחרונה לא חל שינוי במצב העגום של מוסדות החינוך בירושלים המזרחית, ואף נראה שההתקדמות בנושא מתנהלת בעצלתיים ובפיגור זמנים רב. האם מזה משתמע כי כוונתו של ברקת בעצם היתה שירושלים המערבית בלבד תוביל את החינוך בארץ?

7. המשך ההזנחה בתשתיות ובשירותים

ראש העיר ברקת אמר בראיונות רבים בתקשורת כי חשוב לו לתת שירות לתושבים, לנקות את ירושלים המזרחית ולשפר בה את תשתיות הביוב, המים והכבישים.¹⁵

ואכן, מצב התברואה בעיר המזרחית הוא כה גרוע, שהוא זכה לאחרונה התייחסות מיוחדת בדוח מבקר המדינה. המבקר קבע כי "מצב הניקיון בירושלים המזרחית חמור יותר מזה שבשאר אזורי העיר. טיפול העירייה בניקיון בירושלים המזרחית ובטיפוחה לוקה בחסר ואף בהזנחה ממושכת".¹⁶ למרות ההבטחות והביקורת ופניות חוזרות ונישנות בנושא מהתושבים ומהאגודה לזכויות האזרח, טרם נעשה שינוי משמעותי בנושא התברואה מאז נכנס ברקת לתפקיד.

בנושא הביוב נעשה דבר אחד מרכזי: הונחה אבן פינה לבניית מכון לטיהור שפכים בשכונת הר חומה, אשר ישמש את 35 אלף תושבי השכונה וכן את 12 אלף תושבי שכונות אום טובא וצור באהר.¹⁷ מעבר לכך, לא היתה כל התקדמות בהנחת תשתיות הביוב החסרות בירושלים המזרחית. יצוין כי כדי לקדם את הנושא, יש צורך בעיקר בתוכניות מתאר שכונתיות, שיקבעו את התוואי לפיתוח

התשתיות. אולם, לפי שעה, בעידן ברקת אין התקדמות בקידום תוכניות המתאר, למרות שזהו הצעד ההכרחי והמתבקש לפתרון בעיות התשתית המרובות של מזרח העיר.

במקומות שבהם כן ניתן להקים מערכת ביוב, ממשיכה העירייה להערים קשיים. כך, למשל, במקרה של שכונת אוס ליסון, שבה מבקשת חברת הגיחון, תאגיד המים והביוב של ירושלים, לחבר את בתי התושבים למערכת ביוב, אולם מהנדס העיר מערים קשיים רבים על כך. עיריית ירושלים גם ממשיכה להתנגד למציאת פתרון שיאפשר חיבור למים של בתי התושבים שנבנו ללא היתר בניה – מדיניות שמשמעותה היא מניעת מים מכ-160,000 תושבים.

המקומות שממשיכים לסבול במיוחד בתחום התשתיות והשירותים הן השכונות בירושלים המזרחית שנתרו מעבר לגדר הפרדה: כפר עקב, ראס חמיס, מחנה פליטים שועפט ודחיית א-סלאם. בשכונות אלה שירותי התברואה המופרטים אינם מתפקדים כראוי, בהעדר פיקוח מטעם העירייה. חלקים שלמים בשכונות אינם מקבלים כלל שירות של איסוף אשפה, מה שהופך את צידי הדרכים לנקודות איסוף זבל ושריפתו. תשתיות הכבישים, המדרכות והתאורה הציבורית גרועות במיוחד בשכונות אלה, עד בלתי קיימות באזורים רבים. דוח מבקר המדינה ביקר לאחרונה בחריפות את המצב והבהיר כי "קיים צורך להבהיר את תחומי האחריות שבין ממשלת ישראל לבין עיריית ירושלים בטיפול באוכלוסייה דן ולהגביר את התיאום בעניין זה בין משרדי הממשלה לעירייה"¹⁸. לפי שעה, ראש העיר לא התקדם כלל בפתרון בעיה חמורה זו.

בנושא מרכזי אחד הודיעה לאחרונה העירייה על התקדמות: בעקבות פניית האגודה לזכויות האזרח היא הקציבה 100,000 שקלים לתרגם כ-90 טפסים לשפה הערבית. אנו מברכים על כך ומקווים שהדבר ייצא לפועל בהקדם האפשרי, על מנת שיתוקן ההעדר של טפסים עירוניים בערבית. תרגום זה חיוני לתושבים לקבלת שירותים והיתרים לפעולה בתחומים שונים.

כן עומדת העירייה להרחיב את המענה שהיא נותנת לתושבים בערבית: מהחודש הבא יוצב לראשונה באופן קבוע דובר ערבית במוקד 106, שאף יסייע לפקידי העירייה באופן סימולטני במתן השירות לדוברי ערבית.

8. אמירות גזעניות של ראש העיר

מאז נבחר הביע ראש העיר ברקת את דעתו בנושאים מדיניים ופוליטיים שונים, שאינם בתחום סמכויותיו, ואף התבטא באופן גזעני ומפלה כלפי תושביה הפלסטינים של ירושלים. כך, למשל, אמר ברקת כי ירושלים חייבת להישאר מאוחדת ופתוחה לכל הדתות. אם היא תיפול לידי הערבים, לדבריו, מעמדה כעיר שפתוחה לכל הדתות יהיה נתון בסכנה, מפני שלערבים "יש יחס שונה... איננו צריכים לקחת את הסיכון"¹⁹.

מעבר ליחס הגזעני והמכפיש כלפי הפלסטינים, יש בדבריו כמובן גם מן הציניות: הוא מגדיר את ירושלים כעיר "שפתוחה לכל הדתות", בעוד העיר סגורה בפני תושבים פלסטינים (נוצרים ומוסלמים כאחד) מהגדה המערבית, אשר גרים ביישובים שמרוחקים רק 20 דקות נסיעה מירושלים, כמו בית לחם ובית ג'אלא, ולא זכו כבר שנים להתפלל במקומות הקדושים עבורם בעיר העתיקה.

כן קרא ברקת לאחר פיגוע הדריסה בחודש מרץ האחרון להריסת בתי משפחות מחבלים ולענישתם באופן החמור ביותר²⁰, למרות שהמחבל שביצע את הפיגוע נהרג ולכן משמעות הריסת ביתו היא פגיעה קשה מאד בבני משפחתו, בלי שהוכח שיש להם קשר כלשהו לפיגוע. יודגש כי לברקת אין כל סמכויות בנושא זה.

9. המלצות

רבות מאמירותיו של ראש העיר ניר ברקת מאז נכנס לתפקידו מבטאות הבנה למצוקתם של תושבי ירושלים המזרחית. ברקת הצר על הזנחת האזור במשך 42 השנים שבהן הוא בשליטת העירייה, ואף התחייב לפעול לתיקון המצב.

אלא שבחינת פעולות ברקת והתקציבים שהוקצו לעניין עד עתה מעלים חשש כי הבטחות לחוד ומעשים לחוד, ובעצם אין הוא שונה מקודמיו: גם הוא מזניח וגם הוא מפלה.

עם חלוף 200 ימי החסד, אנו קוראים לראש העיר ניר ברקת לשנות באופן מיידי את סדר העדיפויות התקציבי של עיריית ירושלים, ולהשקיע בפיתוח מואץ של ירושלים המזרחית:

- לקדם ביעילות ובזריזות פיתוח תשתית תכנונית, שתאפשר קבלת היתרי בניה בירושלים המזרחית.
- להימנע מפגיעה ברכושם של התושבים ובזכותם לקורת גג כל עוד לא הונחה תשתית זו.
- להימנע מאישור התנחלויות יהודיות נוספות או מהרחבה של התנחלויות בלב שכונות פלסטיניות.
- להשלים מיידי את עבודת המטה לגיבוש אפשרויות בניוי של מוסדות חינוך בירושלים המזרחית ולהאיץ את בניוי בתי הספר וגני הילדים.
- להגדיל את כוח האדם ואת התקציבים הנדרשים למערכת הרווחה בעיר המזרחית, על מנת שזו תוכל להתחיל להתמודד עם מצוקות התושבים.
- לבטל את המגבלות הבירוקרטיות על חיבור בתי התושבים למערכות המים והביוב, ולסייע לחברת הגיחון לבצע חיבורים אלה במהירות.
- לשפר מהותית את שירות פינוי האשפה בעיר המזרחית, תוך הוספת מיכלי אצירה וכוח האדם הנדרשים לשם כך.
- לקדם את פריצת הכבישים בירושלים המזרחית בכל מקום שבו תוכנית המתאר והמצב בשטח מאפשרים זאת, ולהתחיל בביצוע סלילתם.

למידע נוסף - אתר האינטרנט של האגודה לזכויות האזרח בישראל:

www.acri.org.il

-
- ¹ באתר ניר ברקת: <http://www.barkat.org.il/Plan.aspx>
- ² באתר ניר ברקת: <http://www.barkat.org.il/Article.aspx?art=113>
- ³ בראיונות ובהודעות שונות לתקשורת: <http://www.news1.co.il/Archive/001-D-192898-00.html> ;
<http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/863/656.html>
- ⁴ דיווחים על אמירות קלינטון, מרץ 2009: <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1072923.html> ;
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3681126,00.html> ;
<http://news.walla.co.il/?w=/1446008>
- ⁵ הודעת דובר העירייה מיום 3.5.09: http://www.jerusalem.muni.il/jer_main/defaultnew.asp?Ing=2
- ⁶ הודעת דובר מיום 2.5.09: http://www.jerusalem.muni.il/jer_main/defaultnew.asp?Ing=1
- ⁷ נתוני מכון ירושלים לחקר ישראל: <http://www.jiis.org.il/content.asp?pressMessageID=9>
- ⁸ דיווח עיתון הארץ מיום 12.2.09:
<http://www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArt.jhtml?itemNo=953510&contrassID=1&subContrassID=0&sbSubContrassID=1>
- ⁹ דיווח עיתון הארץ על התוכנית מיום 29.1.08:
<http://www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArtPE.jhtml?itemNo=949182>
- ¹⁰ דיווח אתר mynet מיום 26.4.09: <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-3706413,00.html>
- ¹¹ דיווח עיתון הארץ מיום 27.4.09: <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1081360.html>
- ¹² תשובת משרד החינוך לבג"צ 5185/01 מנהל קהילתי לפיתוח בית חנינא נ' עיריית ירושלים מיום 1.2.09.
- ¹³ לפירוט באתר האגודה לזכויות האזרח: <http://www.acri.org.il/Story.aspx?id=1968>
- ¹⁴ דוח מבקר המדינה 59ב, בעמ' 615-663, תאריך פרסום 6.5.09:
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=545&id=57&contentid=10196&parentcid=undefined&bctype=10195&sw=1024&hw=698>
- ¹⁵ דיווח nrg ממעריב מיום 17.11.08: <http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/812/572.html> ; דיווח
<http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/863/656.html> : 9.3.09 ממעריב מיום
- ¹⁶ מבקר המדינה, דוח ביקורת על השלטון המקומי לשנת 2008, בעמ' 747, תאריך פרסום 25.3.09:
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=541&id=96&contentid=9964&parentcid=undefined&bctype=9964&sw=1024&hw=698>
- ¹⁷ דיווח העיתון גלובס מיום 9.2.09:
<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000424322&fid=2126>

---

¹⁸ דוח מבקר המדינה 59א, בעמ' 91, תאריך פרסום 2.3.09:

<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=532&id=2&contentid=9895&parentcid=9893&sw=800&hw=530>

¹⁹ דיווח העיתון גלובס מיום 30.3.09:

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000439097&fid=2>

²⁰ דיווח nrg מעריב מיום 5.3.09: <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/862/333.html>

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

May 2009

200 Days of Grace:
Israeli Policy in East Jerusalem in the Nir Barkat Era
Special Report – Jerusalem Day 2009

1. Introduction

Six months ago, Nir Barkat took office as mayor of Jerusalem, pledging to change the order of priorities in the city. Barkat's plan, presented during the election campaign, included his vision for East Jerusalem: "Taking responsibility for what is happening on the east side of the city. No more "Wild East". Investment in planning, development, and improving the status of residents, while increasing law-enforcement and supervision."¹ Equality of opportunities in education and housing would be enhanced, continued Barkat, while fully realizing the potential of each pupil, building affordable housing, and ensuring that the public infrastructure meets the needs of the diverse population. Barkat specifically cited the problem of sewage in East Jerusalem and the need to invest in it.

Barkat repeated these promises upon taking office, declaring that he remains "committed to preserving the status quo in matters of religion in Jerusalem and protecting the dignity of all residents of the city. This is the way of Jerusalem. This is how it should be where social diversity is an inalienable part of the city."²

During his six months or so in office, Barkat and his staff have repeated these statements,³ but even though two hundred days of grace have elapsed, not just one hundred, **the actions of City Hall under Mayor Nir Barkat show no fundamental change with respect to development of or investment in East Jerusalem.** Barkat did give City Council Member Yakir Segev the portfolio for East Jerusalem - tasked with promoting development of this area – and Segev has met regularly with representatives of East Jerusalem residents. However, as will be seen in this report,

in critical areas such as housing for East Jerusalem residents and the construction of Jewish settlements, Barkat's actions contravene his promises, raising concerns about **further harm to the Palestinian residents of Jerusalem and upsetting the status quo in these issues**. In other areas of concern, such as improving the infrastructure and sanitation, although Barkat announced that staff work has begun, the budget and resources allocated are sparse. At this stage, there is still no change on the ground.

This report provides an updated picture of the new mayor's actions in East Jerusalem and notes the problems they engender. It closes with a list of options available to Mayor Barkat for ending the mistreatment of East Jerusalem residents and closing the cycle of neglect that has persisted since the occupation and annexation of the eastern part of the city.

2. Stepped-up Home Demolitions

The subject that garnered the most headlines for the new mayor since taking office has been the demolition of homes in East Jerusalem. Barkat assumed responsibility for East Jerusalem after 42 years of discriminatory planning policies, which have for years prevented most East Jerusalemites from obtaining building permits. During the years of Israeli control of East Jerusalem, politicians have taken advantage of planning and building laws to force Palestinian residents out of the city: These laws have been used to demolish thousands of homes, force thousands of families out on the street, and narrow the construction options for tens of thousands of other families.

Rather than find solutions for these problems – problems that the Jerusalem municipality played a significant role in creating – Barkat instead has expedited the existing municipal policies: He stepped up enforcement, issuing and also executing demolition orders. **Since the beginning of 2009, 1,052 (!) demolition orders were issued, of which 34 were administrative orders signed by Barkat himself** (the others were judicial orders issued after an indictment submitted by the Jerusalem municipality against residents who built without a permit). **Since the beginning of this year, 23 structures were destroyed in East Jerusalem** (21 by the municipality and two by the Ministry of the Interior). **The many demolition orders issued in 2009 suggest that this number will rise dramatically by year's end.**

Barkat even announced the **resumption of demolitions in the most sensitive areas**, such as the al-Bustan neighborhood of Silwan, as well as neighborhoods on the other side of the Separation Barrier but within the municipal boundaries of Jerusalem, like Ras Hamis. Barkat seems particularly interested in evacuating the thousand or so residents of al-Bustan, which abuts the City of David, an area managed by ELAD, a settlers' organization. In addition to renewing old demolition orders, the Jerusalem municipality rejected the neighborhood planning scheme submitted by the residents, which will make it impossible to legalize construction there even in the future. Indeed, Barkat began promoting a proposal for compensating the residents of this area who agree to leave.

These actions have aroused the ire of the international community, leading some foreign governments to lodge a protest with Israel. U.S. Secretary of State Hillary Clinton raised this subject during her March visit to the region.⁴ In response, the mayor is now searching for a solution to bring about a planning arrangement in the area, without foregoing his ambition to demolish part of the neighborhood to make room for a tourist park named after King David.

3. No Progress on Housing Solutions

Mayor Barkat recently acknowledged the “planning crisis”⁵ in East Jerusalem and announced preparation of a master plan that would greatly increase construction in the city. A press release issued by his office noted the planned construction of 13,500 housing units for East Jerusalem residents.⁶ Stated in fine print, however, is that this new construction will be completed only in 2030 and that the target for that year is much lower and consists of up to 10,000 new units only, i.e. 70%. **This is because the publicized plan – called “Jerusalem 2000” – is a general town-planning scheme: Even if approved within a few years (an optimistic forecast), the planned units still cannot be constructed** because additional and long-range planning stages must be traversed before building permits are issued for new housing.

At any rate, this plan does not solve the housing crisis in East Jerusalem even in the long term, as the construction proposed falls far short of what would be needed: **By 2030, residents of East Jerusalem will need five times more housing units than what is proposed in the plan. Based on a natural growth rate of 3.4% a year,⁷ by 2030 there will be 524,000 Palestinian residents of Jerusalem (double today's population), who will be in need of approximately 50,000 more housing units.**

Since the plan does not cope with the current shortage of housing, Yakir Segev, who holds the East Jerusalem portfolio in the City Council, is now trying to promote a comprehensive plan that will legalize structures built without a permit in areas where new planning schemes will clearly have to be authorized. These efforts are only in the first stages of planning, and therefore do not address the urgent need to build many more housing units in East Jerusalem.

In parallel, **the vast majority of planning schemes proposed in recent months by East Jerusalem residents were rejected by the municipal planning authorities, or were approved with conditions that clearly cannot be met.** This means that municipal policies preventing Palestinian residents of Jerusalem from making strides toward construction in their neighborhoods are continuing apace.

Indeed Barkat acknowledges that the procedures for attaining building permits in East Jerusalem are unreasonable as they contain many bureaucratic hurdles and are dragged out over years; he even said that he would work to correct them. Instead, however, during Barkat's term as mayor, **the municipal Planning Division added two new ordinances that further encumber those who seek a building permit or the legalization of existing construction:** The first ordinance requires submission of a legal opinion by the Municipal Legal Advisor regarding existing building violations in the proposed area of construction as a precondition for legalizing the structure. This regulation harms those who built without a permit, but have not yet had legal measures taken against them, as it would lead to self-incrimination. Furthermore the office of the Legal Advisor is not yet prepared to handle this new task, so applicants are asked to wait a few weeks and re-apply, meaning further untenable delays in the process of obtaining a building permit.

The second ordinance requires a document from the Lands Registrar before the building lines can be authorized certifying that the land is lawful for registration. This certification is very difficult to obtain because it necessitates the procurement of many documents and long, exhausting procedures. The ordinance also requires a bank guarantee, which not all residents are able to provide. In particular, the ordinance harms heirs living on the property because the Custodian of Absentees' Assets can take control of it during the process of authorization.

From all the above, it is clear that despite Barkat's pledge of a new spirit in the municipal corridors of power and policies, in practice he adopted no new thinking or

policies, nor is he searching for new or creative solutions, but he is holding on to what is old and familiar, and this has been discriminatory.

4. Increased Construction in the Settlements

At the same time that the municipality under Barkat is maintaining the restrictions on Palestinian construction in Jerusalem, it is **expediting the building permits and construction of new housing in the Jewish settlements of East Jerusalem.**

In February 2009, the municipality approved an additional fourteen housing units and a public structure in the Har Homa neighborhood, in addition to the 360 apartments planned for construction there in the near future;⁸ in April, the municipality moved forward with the authorizations required for construction of twenty housing units in the Shepherd's Hotel⁹ and construction of a building for the Amana organization in the Sheikh Jarrah neighborhood,¹⁰ where Palestinian residents suffer from a severe housing shortage and intensified maltreatment by the authorities. In parallel, construction began on a new Jewish neighborhood with 62-66 housing units in the heart of the 'Arab a-Sawahreh neighborhood.¹¹

Thus, while the Israeli government declared a freeze on construction in East Jerusalem as part of the Annapolis Agreement, the Jerusalem municipality under Mayor Barkat is forging ahead with the construction of new neighborhoods and additional housing units for the Jewish population of East Jerusalem.

The continued troubling failure to provide a suitable solution for the housing shortage, the ongoing discriminatory and draconian enforcement against Palestinians, and the expansion of construction in the Jewish settlements of East Jerusalem all severely undermine the rule of law, violate the rights of the Palestinian residents of Jerusalem, and contravene the promises made by Israel to the international community.

5. Ongoing Discrimination in Budgets

The new mayor was elected under the banner of "taking responsibility" for what happens in East Jerusalem and, as noted, he promised to develop and invest in that area. Improvement and development require, of course, the allocation of significant funds, but in this matter there is no discernible difference between the policies of Barkat and those of the preceding mayor. Although the regular budget of the Jerusalem municipality for 2009 was prepared during the term of the previous mayor, the irregular budget (allocated for additional projects and tasks) was prepared by

Barkat and his staff and approved by the municipal coalition government this past March.

Analysis of this budget reveals that Barkat chose to invest no more than 20 million shekel in East Jerusalem, out of a total 271 million shekel. In other words, only 7% of the irregular budget of the municipality will be invested in East Jerusalem, even though more than a third of Jerusalem residents live in this area. Indeed, 93% will be invested in the remaining two-thirds of the city – for the Jewish residents. This resembles the investment proportions under Uri Lupolianski, the previous mayor.

The irregular budget lines for 2009 reveal the entire picture: While the mayor boasts of his team's efforts on behalf of the strategic planning of infrastructure and construction in East Jerusalem, it turns out that the irregular budget allocates only 300,000 shekel for this. Similarly, only 1.5 million shekel will be invested in a planning scheme for East Jerusalem, while some 6.5 million shekel will be invested in West Jerusalem, which has not suffered from the long-term planning neglect experienced in the eastern part of town.

6. The Scandalous Shortage of Classrooms Continues

In his inaugural address, Mayor Barkat declared, "We must improve the schools in this city and make Jerusalem a leader in Israel in the field of education." The new mayor even kept the education portfolio for himself. Despite this, Barkat has still done nothing to reduce the glaring shortage of schools in East Jerusalem, now lacking 1,500 classrooms, or to improve the poor school conditions for East Jerusalem students.

Under Barkat, the Jerusalem municipality continues to promise the High Court of Justice that it is stepping up the pace of constructing new classrooms, but in practice this has not happened. The Ministry of Finance allocated over 30 million shekel to the municipality in 2007-2008 to expropriate land for building schools and classrooms, but **the city has not yet completed these expropriations or the construction. The municipality has also not yet completed the staff work for exploring the options of building additional educational institutions in East Jerusalem,** though this was supposed to have ended months ago. As a result, no government allocation has been made for construction.¹²

Furthermore, the municipality headed by Barkat has done nothing to improve the school registration procedures for East Jerusalem pupils, still done by hand and not computerized, as is the case in West Jerusalem. Also under Barkat, the municipality continues to refuse to relocate the Shuafat Elementary School – opened this year in the Ras Hamis neighborhood – from its current location beside a polluting metal factory. Petitions on this matter submitted by the Association for Civil Rights in Israel (ACRI) are still pending.¹³ The most recent State Comptroller Report expressed severe criticism of the Jerusalem municipality's conduct in these matters.¹⁴

Thus in the past half year, no change has been evidenced in the sorry state of education in East Jerusalem, and progress is slow and sluggish. Can one conclude that Barkat meant that only **West** Jerusalem will lead Israel in education?

7. Continued Neglect of Infrastructure and Services

Mayor Barkat has spoken often in the media about the importance of providing services to the residents, cleaning up East Jerusalem, and improving its sewage, water, and roads.¹⁵

Indeed, sanitation in the eastern part of the city is so terrible that it was recently accorded special mention in the State Comptroller Report, which noted, "Cleanliness in East Jerusalem is much worse than in the other parts of the city. Municipal attention to the cleanliness and care of East Jerusalem is deficient and reflective of ongoing neglect."¹⁶ Despite the promises, criticism, and repeated appeals from the residents and ACRI, **no significant change concerning sanitation has taken place since Barkat took office.**

Concerning sewage, there is one main accomplishment: The cornerstone was laid for a sewage treatment facility in Har Homa that will serve the 35,000 residents of this neighborhood as well as the 12,000 residents of the Umm Tuba and Tsur Baher neighborhoods.¹⁷ Besides this, no progress was made in laying the sewage lines that East Jerusalem lacks. It should be noted that in order to make progress here, a neighborhood planning scheme is needed with plans for infrastructure development. So far in the Barkat era, however, **no progress has been made in planning schemes, even though this step is necessary to solve the many infrastructure problems of East Jerusalem.**

In places where a sewage system can be constructed, the city continues to raise obstacles. In the Umm Lison neighborhood, for example, where Gihon – the

water and sewage company of Jerusalem – wants to connect the residents' homes to the sewage system, the City Engineer is placing obstacles in their path. The Jerusalem municipality also continues to oppose finding a solution that will enable the connection of water to homes built without a permit – **a policy that withholds water from some 160,000 residents.**

Infrastructure and services are particularly deficient in the East Jerusalem neighborhoods on the other side of the Separation Barrier: Kafr 'Aqeb, Ras Hamis, Shuafat refugee camp, and Dahiyat a-Salam. In these places, the privatized sanitation services do not function properly in the absence of supervision by the municipality. Entire areas of these neighborhoods lack any garbage collection services, leading to the accumulation and burning of mounds of garbage along the sides of their roads. The infrastructure for roads, sidewalks, and public lighting is particularly poor in these neighborhoods, and often nonexistent. The recent State Comptroller Report harshly criticized this, noting, "There is a need to clarify the jurisdiction of the State of Israel and the City of Jerusalem with regard to meeting the needs of this population, and enhancing coordination between the government ministries and the municipality."¹⁸ To date, the mayor has not made any progress in addressing these severe problems.

In one key area the municipality has announced recent progress: **Following an appeal by ACRI, it allocated 100,000 shekel to translate some ninety municipal forms into Arabic.** We commend this decision and hope it will soon be implemented to enable the publication of these forms. This translation is vital to allow Arabic-speaking residents access to services and permits in various areas of activity.

The municipality is also about to enhance its responsiveness to Arabic-speaking residents: **As of June, an Arabic speaker will regularly staff the municipal hotline (106),** which will also help municipal clerks provide services to Arabic speakers.

8. Racist Remarks by the Mayor

Since his election, Mayor Barkat has expressed views about diplomatic and political issues that are not within the realm of his authority, and even **expressed himself in racist and discriminatory terms toward the Palestinian residents of Jerusalem.** Barkat said, for example, that Jerusalem must remain united and open to all religions, adding that if Jerusalem were to fall into Arab hands, its status as a city

open to all religions would be in danger because Arabs “have a different attitude...We should not risk it.”¹⁹

Beyond the racist and derisive attitude toward Palestinians reflected in these words, they are also bitterly ironic: While Barkat characterizes Jerusalem as “open to all religions”, the city is actually closed to both Christian and Muslim Palestinians from the West Bank who live only twenty minutes away, such as residents of Bethlehem and Beit Jallah, who have for years been prevented from praying at their holy places in the Old City of Jerusalem.

After the tractor attack last March, Barkat called for the demolition of the homes of terrorists’ families and “severe punishment”,²⁰ even though the terrorist who performed the deed was killed and therefore demolishing his home would inflict grave injury upon his family members, without proof that they had any connection whatsoever to the terrorist act. It should be emphasized that Barkat has no authority in this matter.

9. Recommendations

Many statements made by Mayor Nir Barkat since taking office reflect an understanding of the distress of East Jerusalem residents. The mayor lamented the neglect of this area for the 42 years it was under control of the municipality and promised to correct matters.

Yet in terms of Barkat’s actions and budget allocations, there appears so far to be no connection between promises and deeds, and thus he is no different from his predecessors: Barkat also neglects and discriminates.

Upon the passing of a 200-day grace period, we call upon Mayor Nir Barkat to revise immediately the budgetary order of priorities of the Jerusalem municipality and expedite investment in the development of East Jerusalem:

- **Ensure the efficient and rapid development of infrastructure planning to enable the granting of building permits in East Jerusalem.**
- **Refrain from harming the property of these residents and their right to a roof over their heads so long as this infrastructure does not exist.**
- **Refrain from authorizing additional Jewish settlements or the expansion of existing settlements in the heart of Palestinian populations.**

- **Rapidly complete the staff work on the construction options of educational institutions in East Jerusalem, and expedite the building of schools and preschools.**
- **Increase the personnel and financial allocations needed for the welfare system in East Jerusalem so that it can cope with the distress of the residents.**
- **Cancel the bureaucratic constraints on connecting homes to the water and sewage systems, and assist the Gihon Company in rapidly carrying out these connections.**
- **Ensure a substantial improvement in the garbage collection services of East Jerusalem, adding waste collection containers and more workers as required for the task.**
- **Expedite the planning and construction of roads in East Jerusalem wherever the master plan and local situation make this possible.**

The Association for Civil Rights in Israel

May 2009

www.acri.org.il/eng

02-652-1218

---

¹ Nir Barkat's English website: <http://www.barkat.org.il/Article.aspx?art=108&t=n>

² Nir Barkat's Hebrew website: <http://www.barkat.org.il/Article.aspx?art=113>.

³ Various media interviews and press releases: <http://www.news1.co.il/Archive/001-D-192898-00.html>;
<http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/863/656.html> (Hebrew).

⁴ Reports of Clinton's statements, March 2009: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1072813.html>;
<http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/04/hillary-clinton-israel-settlements>;
<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?cid=1236764186762&pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull>.

⁵ Announcement by the municipal spokesperson, 3 May 2009:
http://www.jerusalem.muni.il/jer_main/defaultnew.asp?lng=2

-
- ⁶ Announcement by the spokesperson, 2 May 2009:
http://www.jerusalem.muni.il/jer_main/defaultnew.asp?lng=2.
- ⁷ Data from the Jerusalem Institute for Israel Studies:
<http://www.jiis.org.il/content.asp?pressMessageID=9> (Hebrew).
- ⁸ *Ha'aretz*, 12 February 2009:
<http://www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArt.jhtml?itemNo=953510&contrassID=1&subContrassID=0&sbSubContrassID=1> (Hebrew).
- ⁹ *Ha'aretz*, 29 January 2008: <https://secure.haaretz.co.il/hasen/spages/949976.html>.
- ¹⁰ *mynet*, 26 April 2009: <http://www.mynet.co.il/articles/0.7340.L-3706413.00.html> (Hebrew).
- ¹¹ *Ha'aretz*, 27 April 2009: <https://secure.haaretz.co.il/hasen/spages/1081386.html>.
- ¹² Response of the Ministry of Education to the High Court of Justice 5185/01, *Community Center for the Development of Beit Hanina v. Jerusalem Municipality*, 1 February 2009.
- ¹³ More information on the ACRI website: <http://www.acri.org.il/eng/Story.aspx?id=545>.
- ¹⁴ State Comptroller Report 59B, pp. 615-663, 6 May 2009:
<http://www.mevaker.gov.il/serve/showHtml.asp?bookid=545&id=57&frompage=629&contentid=10208&parentcid=10207&bctype=1&startpage=14&direction=1&sw=1024&hw=698&cn=בניו20%כיתות20לימוד20במזרחירושלים> (Hebrew).
- ¹⁵ *NRG-Ma'ariv* website, 17 November 2008: <http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/812/572.html>; and *NRG-Ma'ariv* website, 9 March 2009: <http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/863/656.html> (Hebrew).
- ¹⁶ State Comptroller, Report on Local Government in 2008, p. 747, 25 March 2009:
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=541&id=96&contentid=9964&parentcid=undefined&bctype=9964&sw=1024&hw=698> (Hebrew).
- ¹⁷ *Globes*, 9 February 2009: <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000424322&fid=2126> (Hebrew).
- ¹⁸ State Comptroller's Report 59a, p. 91, 2 March 2009:
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=532&id=2&contentid=9895&parentcid=9893&sw=800&hw=530> (Hebrew).
- ¹⁹ *Globes*, 30 March 2009: <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000439097&fid=2> (Hebrew).
- ²⁰ *NRG-Ma'ariv*, 5 March 2009: <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/862/333.html> (Hebrew).